

Planurile de acțiune locale și regionale (PRAMIPLAM) au fost elaborate în România începând cu 1998. Situația lor a evoluat între timp, în contextul conformării României exigențelor europene și gestionării fondurilor structurale și de coeziune alocate pe domeniul protecției mediului. În Twinning-ul RO2004/IB/EN-03, în cadrul activității de întărire a capacității instituționale pe domeniul planificării de mediu, s-a pus în evidență necesitatea reactualizării metodologiei procesului de planificare, adaptării la contextul actual și elaborării unui ghid practic de utilizare a metodologiei.

Ghidul a fost elaborat în cadrul întrunirilor de lucru la nivel local, regional și național, cu participarea Agențiilor Locale și Regionale de Protecție a Mediului din regiunile Vest și Sud-Muntenia și cu participarea Agenției Naționale de Protecție a Mediului și a fost validat în cadrul unui Seminar național pe tema planificării de mediu în România ce a avut loc la Sinaia în luna februarie 2007. La acest Seminar național au participat toate agențiile de protecție a mediului din România.

Mulțumim doamnei Dorina CRISTOVEANU –ANPM, cu care am colaborat în mod deosebit la redactarea acestui ghid.

Mulțumim pentru contribuția în elaborarea acestui ghid și pentru colaborarea plăcută și constructivă avută în cadrul întrunirilor de lucru: Mihaelei POGAN-SALA –ARPM Vest, dlui Marius DUMITRU –ARPM Sud-Muntenia și membrilor Grupului de Lucru al PRAM Vest și PRAM Sud-Muntenia, precum și coordonatorilor PLAM din Regiunea Vest și Sud-Muntenia. Mulțumim de asemenea coordonatorilor Twinning-urilor de la Timisoara, Pitești și București, pentru ajutorul și susținerea lor: Emmanuel THIRY, Jérôme BETTON, Philippe BEGASSAT, Lothar GUENDLING.

Redactori

Adina PAPANA-JOUBERT

Jean LUC-SADORGE

Relectură

Dorina CRISTOVEANU

Proiect R004/IB/EN/03 "Implementation and Enforcement of the Environmental Acquis Focussed on Nature Protection in West Region"

Agenția Regională pentru Protecția Mediului Timișoara

Octombrie 2007

Pentru eventualele informații și sesizări privind proiectul PHARE scrieți la: cfcu.phare@mfinante.ro

«Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene».

L'ATELIER

Implementation and enforcement of the environmental Acquis focussed on nature protection in West Region

Agenția Regională pentru Protecția Mediului Timișoara

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect finanțat prin Phare

CUPRINS

A. INTRODUCERE IN PROBLEMATICA PLANIFICARII	3
B. METODA DE PLANIFICARE A MEDIULUI UTILIZATĂ IN PREZENT	5
C. DESCRIEREA METODEI DE PLANIFICARE	7
I- INIȚIEREA PROCESULUI DE PLANIFICARE	7
II- IDENTIFICAREA PROBLEMELOR/ASPECTELOR DE MEDIU	9
III- ELABORAREA PROGRAMULUI DE ACTIUNI	13
IV- IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI DE ACȚIUNI	16
V- MONITORIZAREA	17
VI- ANALIZA ȘI EVALUAREA REZULTATELOR IMPLEMENTĂRII	18
VII- REACTUALIZAREA/REVIZUIREA	19
VIII- IMPLEMENTAREA PRAM/PLAM REVIZUIT	19
D. NOȚIUNEA DE „ANIMARE” A TERITORIULUI	21
E. PARTENERIATUL	21
ANEXE	22
BIBLIOGRAFIE	28

GHID PRACTIC AL PLANIFICĂRII DE MEDIU

CONTEXT

Planurile de acțiune locale și regionale (PRAM/PLAM) au fost înființate în România începând cu 1998. Situația lor a evoluat între timp, în contextul conformării României exigențelor europene și gestiunii fondurilor structurale și de coeziune alocate pe domeniul protecției mediului.

Unul dintre obiectivele înființării planurilor este planificarea rezolvării problemelor de mediu la nivel regional și local prin implicarea administrației statului, autorităților locale și operatorilor privați și prin utilizarea coerentă și eficientă a fondurilor europene alocate în acest scop.

Scopul planului de acțiune pentru mediu în contextul actual este:

- de a fi un cadru de referință pentru implementarea proiectelor de ameliorare a calității mediului și reducerea impactului proiectelor de dezvoltare economică a teritoriului planului respectiv ;
- de a stimula inițiativele de realizare a proiectelor în vederea îmbunătățirii calității mediului și reducerii impactului activităților asupra sănătății umane ;
- de a se asigura de conformitatea proiectelor cu strategiile sectoriale de mediu din teritoriul respectiv și de coerența teritorială a acestora ;

- de a asigura complementaritatea surselor de finanțare :

POS Mediu este un instrument gestionare a finanțărilor europene în domeniul protecției mediului. O parte din acțiunile definite prin PRAM/PLAM se vor finanța prin POS Mediu. Pentru acțiunile nefinanțabile prin POS Mediu, PRAM/PLAM oferă un cadru de mobilizare a altor surse financiare (Fondul Național de Mediu, bugetul de stat, bugetul autorităților locale, finanțări private, împrumuturi bancare și alte programe europene, de exemplu INTERREG IV A, B, C).

La nivel național, planurile de acțiune pentru mediu se află în etape diferite. Unele fiind în faza de elaborare, unele în faza de implementare și altele în faza de reactualizare/revizuire. În Twinning-ul RO2004/IB/EN-05 în cadrul activității de întărire a capacității instituționale pe domeniul planificării de mediu, s-a pus în evidență necesitatea reactualizării metodologiei procesului de planificare, adaptării la contextul actual și elaborării unui **ghid practic de utilizare a metodologiei**.

AVERTISMENT

Utilizarea pronumelui personal „eu”, în elaborarea acestui ghid, se datorează faptului că redactorul a conceput documentul prin prisma autorului pus în situația de a realiza un ghid de planificare de mediu pe înțelesul tuturor

Acest ghid nu se vrea un manual sau o metodă. A fost conceput în scopul de a fi un material de reflecție practică cu privire la metodele și manualele de planificare de mediu utilizate în momentul actual în România.

A INTRODUCERE IN PROBLEMATICA PLANIFICĂRII

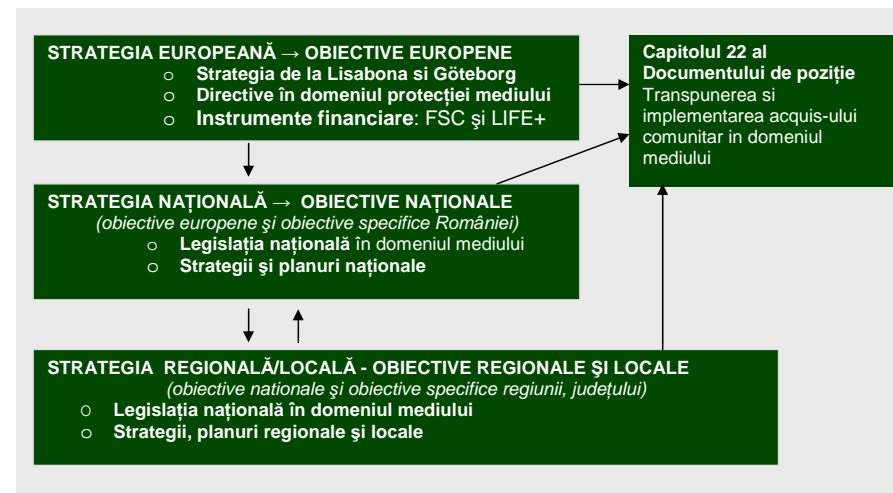
DE CE ESTE NEVOIE DE O PLANIFICARE DE MEDIU LA NIVEL LOCAL/REGIONAL?

Protecția mediului înconjurător se realizează atât prin acțiunile ecocivice ale fiecărui cetățean în parte, cât și prin acțiunile realizate de către administrația publică în această direcție. Pentru realizarea unei activități în urma căreia așteptăm rezultate, trebuie să ne organizăm pentru a atinge o eficiență optimă (repartizarea în timp, eşalonarea, resurselor umane și financiare în funcție de priorități).

Este necesar deci să ne planificăm activitatea, să realizăm un plan!

DE LA PLANIFICAREA EUROPEANĂ LA PLANIFICAREA NAȚIONALĂ, REGIONALĂ, LOCALĂ

Înțelegând importanța protejării mediului înconjurător, Uniunea Europeană a creat, în acest domeniu, o **politică globală** și și-a definit **obiectivele**. Pentru a le realiza, a elaborat un **cadru legislativ**, (cunoscut sub forma Directivelor Europene) și a alocat **mijloace financiare** (Fonduri Structurale (*FEDER* – *Fondul European pentru Dezvoltare Regională*) și Fondul de Coeziune (*FC*) pentru a le ajuta să se conformeze legislației europene și să-și elaboreze propria politică de protecție a mediului.

CE TIP DE PLAN REALIZĂM?

Acest lucru este determinat de către scopul utilizării planului:

- Raport** ⇔ document realizat cu scopul de a raporta o situație la un moment dat
- Baza de date** ⇔ document realizat cu scopul de a culege și centraliza date dintr-un domeniu, de a le exploata și conserva
- Plan de** ⇔ document realizat cu scopul de a acționa pentru

„Planurile de protecție a mediului constituie instrumente concrete de implementare a măsurilor de protecție a mediului și de atenuare, identificate în urma evaluării impactului activităților asupra mediului. Planul pune în relație activitățile prevăzute și factorii sensibili de mediu, descriind politicile și procedurile de protecție a mediului.”

Jacques Whitford

Structura unui plan de acțiune pentru mediu

Planul de acțiune este constituit dintr-un **profil teritorial de mediu** (cadrul de referință care va fi suportul esențial în realizarea etapei de evaluare!) și un **program de acțiune**, constituite din următoarele elemente:

Partea I	
Profilul teritorial de mediu	1- Diagnosticul de mediu al teritoriului <i>Starea mediului din regiune/județ (Inițierea procesului de planificare Identificarea problemelor Ierarhizare și prioritizare)</i>
	2- Obiective strategice/Ținte
	3- Indicatorii
	4- Harți
Partea a II-a	
Programul de acțiune	5- Fișe de acțiune
	6- Recomandări pentru coordonarea implementării-monitorizării-evaluării

Dupa elaborarea fiecărei părți este necesară: Validarea documentului de către *Comitetul de Coordonare; Organizarea unei consultări publice;*
Luarea în considerare a *sugestiilor primite în urma consultării cu publicul și modificarea documentului, dacă acest lucru este necesar;*

După elaborarea finală a documentului este necesară: Adoptarea documentului în forma sa finală (*profilul de mediu și programul de acțiuni*) de către *CJ/CDR ;*

Această structură va fi utilizată pe tot parcursul documentului pentru a situa, în demersul metodologic, etapa de planificare ce va fi tratată în subcapitolele următoare

LA CE NIVEL SE SITUEAZĂ PLANUL?

Național - Planul Național de Acțiune pentru Mediu (PNAPM)
Regional - Planul Regional de Acțiune pentru Mediu (PRAM)
Local - Planul Local de Acțiune pentru Mediu (PLAM)

Intre diferitele niveluri trebuie să existe

o legătură și o complementaritate

Planificarea de la **nivel local** trebuie să se raporteze la planificarea existentă la **nivel regional** (acțiunile planificate nu trebuie să se suprapună cu cele de la nivel regional ele trebuie să aibă specific local) și la cea de la **nivel național** (acțiunile de la nivel local trebuie să fie în conformitate cu planurile naționale).

Realizarea planurilor se poate face prin metode de circulație a informației de tip **bottom-up** (ascendent) și **top-down** (descendent).

De asemenea trebuie să existe și o **corelare pe orizontală** cu planurile sectoriale.

CUM SE ABORDEAZĂ PLANIFICAREA DE MEDIU?

sectorial Plan Regional de Gestiune a Deșeurilor,
Plan de supraveghere a calității aerului
transversal PRAM, Program Operațional Regional, Agenda 21

B. METODA DE PLANIFICARE A MEDIULUI UTILIZATĂ ÎN PREZENT

CICLUL DE VIAȚĂ AL UNUI PLAN DE ACȚIUNE PENTRU MEDIU

1. **Inițierea** procesului de planificare de mediu
2. **Identificarea și evaluarea problemelor/aspectelor de mediu** ale teritoriului
3. **Ierarhizarea și prioritizarea** problemelor/aspectelor de mediu ale teritoriului
4. **Elaborarea planului de acțiune** –matricea de acțiuni
5. **Elaborarea planului de implementare** –matricea de implementare
6. **Monitorizarea** –matricea de monitorizare
7. **Evaluarea și analiza rezultatelor** implementării
8. **Reactualizarea** –revizuirea planului
9. **Implementarea și monitorizarea** planului reactualizat

Pentru a elabora un plan cat mai adaptat domeniului si scopului stabilit, este utilă trecerea în revistă a metodelor de planificare existente. De exemplu:

Metoda „Plan, Do, Check, Act”

EXEMPLU: PDCA → Plan, Do, Check, Act

este o metodă care ne ajută să structurăm procesul de planificare în 4 etape:

PLAN (planifică)	→ planificare proces	plan de acțiune
DO (realizează)	→ construire, realizare	implementare
CHECK (verifică)	→ verificarea îndeplinirii obiectivelor prevăzute în plan	monitorizare, evaluare
ACT (acționează)	→ identificarea punctelor de ameliorare și continuarea spre un nou demers de planificare/proiectare	reactualizare, revizuire

Ciclul este ilustrat cu ajutorul unei roți. „Piedica” are rolul de a evita alunecarea roții înapoi

CICLUL DEMING – PDCA → *Plan, Do, Check, Act*

Ciclul Plan, Do, Check, Act este un model dinamic. Completarea uneia dintre etapele ciclului duce automat la începerea următoarei etape.

Urmărind principiul îmbunătățirii continue a calității, procesul poate fi oricând reanalizat, iar un nou „test” de schimbare poate începe. Acest model furnizează un cadru de lucru pentru îmbunătățirea unui proces sau a unui sistem. Poate fi folosit ca un instrument de ghidare pe întreg parcursul proiectului de îmbunătățire sau pentru dezvoltarea unor proiecte specifice atunci când s-au identificat domeniile care necesită îmbunătățiri.

Plan → *Planificare*

Identificarea unei oportunități și planificarea unei schimbări. În această etapă, mai întâi se analizează ceea ce trebuie îmbunătățit, căutând acele domenii care prezintă oportunități de schimbare. Planificarea trebuie să fie făcută cu un efort direcționat. Eșecul planificării și a prevenirii problemelor va duce la pierderi de resurse umane, materiale, de tehnologie și timp. Această nereușită va crește costul sistemului, fără a adăuga valoare.

Do → *A face*

După planificarea schimbării, aceasta trebuie realizată propriu-zis. Este de preferat, în situațiile în care acest lucru este posibil, să fie făcută mai întâi la o scară mai mică, pentru a putea preveni și corecta eventualele inadvertențe. Câteodată sunt necesare schimbări majore.

Check → *Verifică rezultatele*

Ce s-a realizat prin schimbarea făcută? Ce nu a mers bine? Acestea sunt numai două dintre întrebările care se pot pune în această etapă crucială a ciclului PDCA. După ce s-a implementat schimbarea pentru un interval de timp, va trebui să se determine cât de bine funcționează aceasta. A dus într-adevăr schimbarea implementată la ceea ce se dorea a se obține? Cel mai important este determinarea parametrilor sistemului care trebuie măsurați și cât de des trebuie măsurați pentru a monitoriza corect nivelul schimbării. Aceasta informație este extrem de folositoare, după cum arată și ultima etapă a ciclului.

Act → *Adoptă schimbarea definitiv, abandonează-o sau ia ciclul de la început*

După ce schimbarea a fost planificată, implementată și apoi monitorizată, trebuie să se decidă dacă merită să fie aplicată în continuare. Dacă a consumat prea mult timp, s-a dovedit greu de integrat în sistem sau chiar nu a dus la îmbunătățirea scontată, se poate renunța la ea sau se poate planifica una nouă. Dacă, pe de altă parte, schimbarea a dus la o îmbunătățire considerabilă sau la un efect simțitor, se poate considera că este necesară continuarea ei (poate într-un context mai complex) sau extinderea zonei de încercare. Aceste decizii vor trimite procesul din nou la prima etapă a ciclului, acolo unde poate fi găsită o nouă soluție de îmbunătățire.

Când și cum folosim ciclul PDCA

Ca un model pentru îmbunătățire continuă.

Când se începe un nou proiect de îmbunătățire.

Când se află în desfășurare un design nou sau îmbunătățit al unui proces, produs sau serviciu.

Când se definește un proces de muncă repetitiv.

Când se planifică colectarea și analizarea de date, cu scopul de a verifica și prioritiza problemele sau cauzele principale ale problemelor.

Când se implementează orice fel de schimbare.

C. DESCRIEREA METODEI DE PLANIFICARE

I. ÎNȚIȘIEREA PROCESULUI DE PLANIFICARE

1. Studiarea contextului

- **Domeniul** pentru care se desfășoară procesul de planificare → *protecția mediului*
- **Aria de planificare geografică**, care corespunde nivelului de organizare administrativ-teritorială → *național, regional, județean*
- **Identificarea actorilor/instituțiilor competente** → *deconcentrate, descentralizate, private*
- **Definirea obiectivului global** → *ameliorarea situației mediului la nivelul pentru care se face planificarea (național, regional, județean)*
- **Obiectivul este definit?** față de cine? → *față de beneficiar*
- Am identificat un **beneficiar** pentru planul meu? → *beneficiarul planului de acțiune pentru mediu este cel care îl va implementa, care trebuie să-l adopte și să și-l însușească. În ce mod? Participând în mod activ la elaborarea planului.*
- **Identificarea autorităților** care trebuie să adopte planul de acțiune pentru mediu (Consiliul Județean/Consiliul de Dezvoltare Regională). Modalitatea prin care se face acest lucru? Prin **instituționalizare**.

Pentru a fi siguri că este luat în considerare un număr cât mai mare de factori se poate folosi metoda: **QQOQCP (CCUCCP)**

« **Qui, quoi, où, quand, comment** (*par quels moyens*), **pourquoi** ? »

« **Cine, ce, unde, când, cum** (*prin ce mijloace*), **pentru ce** ? »

cine	actorii, beneficiarul
ce	Obiectul, conținutul (<i>planul de acțiune pentru mediu</i>)
unde	localizarea (<i>aria geografică</i>)
când	timpul, termenul (<i>eșalonarea</i>)
cum (<i>prin ce mijloace</i>)	modalitatea (<i>metoda, procesul de planificare, resurse</i>)
pentru ce	obiectivul global (<i>ameliorarea situației mediului</i>)

2. Imi organizez procesul de planificare

- **Structura decizională** pentru coordonarea și validarea PRAM/PLAM
Comitet de coordonare (CC) → *Coordonator al Comitetului de Coordonare*
- **Structura operațională** pentru elaborarea și implementarea PRAM/PLAM
Grup de lucru (GL) → *Responsabil / Secretarul grupului de lucru*

Pentru aceste structuri implicate în procesul de planificare se elaborează un regulament de funcționare care va defini **relațiile** dintre acestea și **atribuțiile** pe care le vor avea în desfășurarea acestui proces.

Comitetul de Coordonare va fi coordonat (*co-prezidat*) de către **directorul Agenției Regionale pentru Protecția Mediului / Agenției locale pentru Protecția Mediului** și **președintele CDR/CJ**.

*realizarea acestei co-prezidării este foarte importantă pentru etapa de implementare, cu toată dificultatea adusă prin faptul ca acest Consiliu pentru Dezvoltare Regională nu are obligații stabilite prin acte normative pentru a face parte din prezidiul Comitetului de Coordonare

Atribuțiile Comitetului de Coordonare:

- organizarea procesului de planificare
- validarea componenței Grupului de Lucru
- analiza și validarea documentelor elaborate de Grupul de Lucru
- coordonarea elaborării PRAM/PLAM
- adoptarea PRAM/PLAM
- desemnarea Echipei de Monitorizare și Evaluare (EME)
- analiza și validarea Raportului anual de evaluare a stadiului implementării PRAM/PLAM
- coordonarea etapei de reactualizare a PRAM/PLAM
- adoptarea PRAM/PLAM reactualizat

Grupul de Lucru poate fi constituit din:

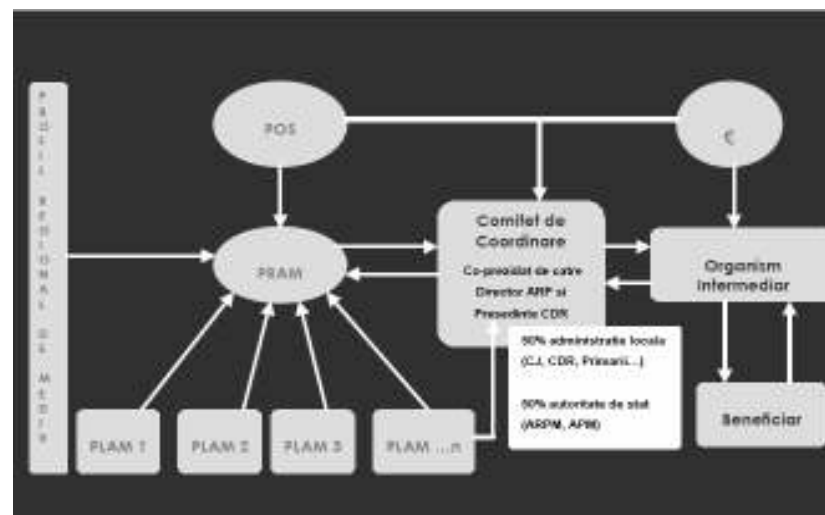
- responsabil PRAM/PLAM din cadrul agențiilor regionale/județene pentru protecția mediului
- reprezentanți ai Consiliului de Dezvoltare Regională/Consiliului Județean
- reprezentanți ai Agenției de Dezvoltare Regională
- reprezentanți ai Organismului Intermediar pentru Programul Operațional Sectorial - Mediu
- reprezentanți ai Comisariatului Regional/Județean ai Gărzii de Mediu
- reprezentanți ai Administrației Naționale „Apele Române”
- reprezentanți ai Direcției de Sănătate Publică
- reprezentanți din domeniile de activitate care afectează cel mai mult mediul pe plan local
- reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale
- reprezentanți ai mediului academic

Atribuțiile Grupului de Lucru:

- elaborarea profilului de mediu și a programului de acțiuni
- asigurarea secretariatului tehnic permanent
- stabilirea criteriilor de evaluare inițială a problemelor de mediu și a indicatorilor
- ierarhizarea și prioritizarea problemelor de mediu
- identificarea unor posibile surse de finanțare
- elaborarea metodologiei și a fișelor de monitorizare și evaluare
- participare la elaborarea Raportului de evaluare a stadiului de implementare a PRAM/PLAM
- reactualizarea PRAM/PLAM
- transmiterea informațiilor către CC și asigurarea aplicării deciziilor CC
- organizarea întâlnirilor de lucru

O strategie se construiește și se implementează împreună cu partenerii!

Exemplu de creare a unei platforme de lucru la nivel regional

II. IDENTIFICAREA PROBLEMELOR/ASPECTELOR DE MEDIU

Se pleacă de la un punct pentru a ajunge la un alt punct

- Pentru a defini punctul de plecare, se stabilește **situația inițială**, fiind necesar un **cadru de referință** față de care să se poată măsura și compara schimbările realizate
- Pentru a defini punctul de sosire se stabilesc **obiectivele strategice** și **mijloacele necesare** (resurse umane și financiare disponibile)
- Drumul de la problemă la soluție trebuie să fie limitat în timp. Prin urmare stabilesc perioada pe durata căreia se va desfășura procesul (**cadru temporal – 3 ani**) și termenele limită pentru realizarea fiecărei acțiuni (**tablou de bord**)

⇒ In general, într-un demers constructiv, plec de la mai puțin bine spre mai bine (de la problemă la soluție)

1. PROFILUL DE MEDIU Diagnosticul de mediu – Starea mediului

Partea I	
Profilul teritorial de mediu	1- Diagnosticul de mediu al teritoriului Starea mediului din regiune/județ (Inițierea procesului de planificare Identificarea problemelor Ierarhizare și prioritizare)
	2- Obiective strategice/Ținte
	3- Indicatorii
	4- Harți
Partea a II-a	
Programul	5- Fișe de acțiune
	6- Recomandări pentru coordonarea implementării-monitorizării-evaluării

Identificarea problemelor

Datele disponibile

O bază de pornire pentru evaluarea stării mediului la începutul procesului, poate fi reprezentată de documentele disponibile la momentul respectiv (*rapoarte anuale pentru starea mediului, baza de date regională și județeană etc.*).

Domeniile de mediu (categoriile)

Cu ajutorul datelor disponibile se pot **identifica** problemele legate de **factorii specifici de mediu apă, aer, sol, zgomot etc, dar și probleme care au un caracter transversal** legate de *deșeuri, educație pentru mediu, capacitate instituțională*. Problemele de mediu identificate vor determina domeniile de mediu din care se vor colecta datele.

Metoda de colectare

Pentru a structura acest demers, se poate elabora o **metodă de colectare a datelor** și se poate apela la **specialiștii** din cadrul Grupului de Lucru și din afara lui. Grupul de Lucru va putea fi împărțit în **subgrupuri** (pe factori de mediu sau grupe de factori de mediu). Fiecare subgrup va numi un **responsabil** care va avea ca atribuții coordonarea subgrupului, dar și raportarea activităților realizate în cadrul întrunirilor cu întregul Grup de Lucru.

Organizarea structurală trebuie să fie adaptată modului de lucru.

Ierarhizarea și prioritizarea problemelor

După identificarea și clasificarea problemelor (pe categorii de probleme specifice mediului) trebuie alese acele probleme care au prioritate în rezolvare. Deoarece resursele umane, financiare și de timp sunt limitate, se va stabili o **ierarhie** a problemelor/aspectelor de mediu, urmând ca acestea să fie **prioritizate**.

Prin ce metodă?

Propunem metoda **participativă**, ca fiind cea mai eficientă pentru prioritizarea problemelor identificate.

Metoda aleasă trebuie să ia în considerare criterii precum: *impactul asupra sănătății umane și a mediului înconjurător, termenele de conformare prevăzute în planurile de implementare ale Directivelor europene, resursele umane și financiare disponibile – fezabilitatea*.

Sarcina de a se pune de acord asupra criteriilor și definirea metodei de calcul (care nu trebuie să fie prea complicată, dar trebuie să reflecte realitatea din teren și importanța rezolvării problemei pentru beneficiar) revine Grupului de Lucru.

- pentru **ierarhizare** (evaluare), criteriile alese se definesc în raport cu **impactul** asupra sănătății umane, a mediului și raportate la standardul de viață
- pentru **prioritizare** (eșalonare în timp), criteriile alese se definesc în raport cu **beneficiul** pentru sănătatea umană și mediu, luându-se în considerare și criterii precum resursele umane, tehnice și financiare, legislația și termenele de conformare prevăzute în planurile de implementare ale Directivelor europene.

2. PROFILUL DE MEDIU Obiectivele strategice

Partea I	
Profilul teritorial de mediu	1- Diagnosticul de mediu al teritoriului <i>Starea mediului din regiune/județ (Inițierea procesului de planificare Identificarea problemelor Ierarhizare și prioritizare)</i>
	2- Obiective strategice/Ținte
	3- Indicatorii
	4- Harți
Partea a II-a	
Programul	5- Fișe de acțiune
	6- Recomandări pentru coordonarea implementării-monitorizării-evaluării

Plecând de la diagnosticul de mediu (problemele constatate) se trece la etapa de definire a obiectivelor strategice și a Țintelor

Definirea obiectivelor strategice are o mare importanță în dovedirea eficacității planificării. Din aceste obiective va decurge programul de acțiuni. De aceea, este foarte important să nu ne pierdem în amănunte și să definim un număr de obiective fezabile: **de calitate a elaborării strategiei, va depinde implementarea ei!**

Obiectivele strategice reprezintă ameliorarea, îmbunătățirea situației constatate, la care dorim să ajungem prin rezolvarea problemei. Ele vor orienta strategic eforturile de rezolvare a problemelor pe termen lung (ex: *îmbunătățirea calității aerului în zona XXX,...*).

Aceste obiective pot fi elaborate sub forma unei propoziții care conține un verb infinitiv, desemnând o acțiune sau un substantiv, care să poată fi transformat cu ușurință în verb. Propoziția trebuie să fie concisă și clară.

Alte exemple:

- păstrarea și valorificarea diversității ecosistemelor din regiune/teritoriu
- îmbunătățirea calității resurselor de apă subterane și asigurarea alimentării cu apă potabilă

Țintele reprezintă angajamentele măsurabile ce trebuie să fie realizate într-o perioadă de timp stabilită (ex: *reducerea emisiilor de noxe cu XX% pe perioada de XX, ...*). Putem defini mai multe ținte pentru un singur obiectiv strategic.

Tipuri de obiective strategice

tematice: legate de componentele de mediu: *aer, apă, sol, zgomot...*

transversale: legate de cunoașterea și monitorizarea mediului:

- *informare, sensibilizare și educație ecologică*
- *instruiri pe probleme de mediu*
- *organizarea practicilor activităților cu impact asupra mediului*

cu specific teritorial: legate de specificul zonal: *zone maritime, zone montane...*

Conform Anexei 1: Metodologia națională propusă pentru *obiectivele strategice regionale* în Franța (MINISTERUL ECOLOGIEI ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE – Direcția de studii economice și de evaluare de mediu - Franța)

3. PROFILUL DE MEDIU Indicatorii

Partea I	
Profilul teritorial de mediu	1- Diagnosticul de mediu al teritoriului <i>Starea mediului din regiune/județ</i> (Inițierea procesului de planificare Identificarea problemelor Ierarhizare și prioritizare)
	2- Obiective strategice/Ținte
	3- Indicatorii
	4- Harți
Partea a II-a	
Programul de acțiune	5- Fișe de acțiune
	6- Recomandări pentru coordonarea implementării-monitorizării-evaluării

De stabilirea indicatorilor va depinde tot procesul de monitorizare, evaluare și analiza a rezultatului planificării!

Definiție

„Indicatorii permit măsurarea obiectivă a unui fenomen studiat. Un indicator trebuie să fie ușor de utilizat, ansamblul indicatorilor fiind regrupat într-un document. Un indicator reprezintă un instrument de decizie și permite măsurarea eficace a dispozitivului implementat.”

„Un indicator este un instrument simplu care permite observarea periodică a evoluțiilor unui fenomen, în raport cu obiectivele fixate. El reprezintă, prin urmare, un instrument de măsurare.”

Indicatorii pot fi elaborați de comun acord în cadrul Grupului de lucru. Există modele de indicatori (Agenția Europeană de Mediu) și un curs de explicare a stabilirii indicatorilor este în posesia Agenției Naționale pentru protecția mediului (prezentare ținută de către experții cehi în cadrul twinningului național de coordonare -2007).

Tipuri de indicatori

de situație: număr de comune, aria suprafețelor în situație de risc

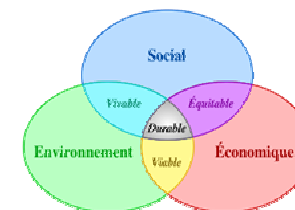
de presiune asupra mediului: evaluarea suprafețelor impermeabile (număr de parking-uri,...), evaluarea practicilor agriculturii (suprafețe aflate sub cultură tradițională, cultură intensivă, cultură biologică,...)

de răspuns: câte proceduri sau măsuri de prevenire a riscului au fost elaborate și implementate (acte normative, îndiguiiri...)

Conform Anexei 2: Metodologia națională propusă pentru *indicatorii de mediu* în Franța (MINISTERUL ECOLOGIEI ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE – Direcția de studii economice și de evaluare de mediu - Franța)

III. ELABORAREA PROGRAMULUI DE ACȚIUNI

“**Planificarea propriu-zisă**, este etapa în care, pe baza identificării stării mediului, vom alege orientările strategice și vom defini acțiunile. Acestea vor fi implementate în scopul diminuării presiunilor asupra mediului înconjurător generate de către operațiunile incluse în **planurile de dezvoltare economică și socială**”

Trecerea de la identificarea problemelor prioritare de mediu și stabilirea obiectivelor strategice la stabilirea acțiunilor prioritare

Cum realizăm acest lucru?

Prin elaborarea **programului de acțiuni**, și a

fișelor de lucru pentru acțiunile prioritare

Partea I	
Profilul teritorial de mediu	1- Diagnosticul de mediu al teritoriului <i>Starea mediului din regiune/județ</i> (Inițierea procesului de planificare Identificarea problemelor Ierarhizare și prioritizare)
	2- Obiective strategice/Ținte
	3- Indicatorii
	4- Harți
Partea a II-a	
Programul de acțiune	5- Fișe de acțiune
	6- Recomandări pentru coordonarea implementării-monitorizării-evaluării

Pentru aceasta trebuie să fie luate în considerare **criteriile de fezabilitate și de impact benefic asupra sănătății umane și a mediului**.

Programul de acțiune se poate prezenta sub forma unui set de **fișe de acțiune** sau sub forma unei **matrici**.

Exemplu de tablou de sinteză al unui program de acțiune:

CALITATEA APEI – factor specific
Acțiunea 1 :
Acțiunea 2 :
Acțiunea 3 :
Acțiunea 4 ...10
CALITATEA AERULUI – factor specific
Acțiunea 1 :
Acțiunea 2 :
Acțiunea 3 :
Acțiunea 4...10
DEȘEURI – factor transversal, deoarece are impact asupra aerului, apei, solului, sănătății umane
Acțiunea 1 :
Acțiunea 2 :
Acțiunea 3 :
Acțiunea 4 ...10

Exemplu de structură pentru fișa de acțiune:

Calitatea apei	
Acțiunea 1	
Nivel național	
Nivel regional/local	
Obiective strategice naționale (PNAPM, alte documente strategice naționale)	
Obiective strategice regionale/locale	
Ținte	
Acțiuni de implementat	
Actori și parteneri	
Indicatori	
Finanțări în cadrul cărora acțiunea este eligibilă: europene (POS Mediu), naționale (Fondul de mediu), locale (buget), private,...	
Anexe: fișa de monitorizare, fișa de proiect pentru instruirea dosarului de finanțare), oferta de tehnologii	

Un program de acțiuni bine realizat trebuie să fie fezabil și realist (să țină cont de limitele resurselor umane și financiare și de eșalonarea lor eficiente în timp! Definirea unui număr de acțiuni prea mare, va descuraja partenerii și va decredibiliza punerea în practică a planului!

Exemplu de matrice:**MATRICEA-PLAN ACȚIUNE**

CATEGORIA DE PROBLEME: I ..... (12 categorii)

Problema	Obiectiv strategic	Obiectiv specific	Ținta	Indicator	Acțiune

Exemplu de abordare a unui factor de mediu:

Factorul de mediu (domeniu)	Apa
Probleme de mediu (efect)	a- Poluarea apelor de suprafață b- Poluarea apelor subterane c- Insuficientă alimentare cu apă potabilă și tratare a apelor uzate
Obiectiv global	Ameliorarea calității apei

Obiectivele strategice	a- Ameliorarea calității apelor de suprafață b- Ameliorarea calității apelor subterane c- Creșterea capacității de alimentare cu apă potabilă și de epurare apelor uzate
-------------------------------	---

Cum realizăm aceste obiective? Identificăm sursa problemei:

Sursele problemelor (cauza)	a- Deversarea apelor uzate provenind de la o activitate care nu respectă normele în domeniu b- Exploatarea agricolă intensivă, ferme de creștere a animalelor c- Buget și mijloace tehnologice insuficiente
---------------------------------------	--

Acțiuni	a- Conformarea activității cu prevederile legale b- Reducerea cantității de pesticide și îngrășăminte utilizate (schimbarea practicilor agricole,...), reducerea deversării dejectiilor și tratarea lor c- Extinderea rețelei de apă potabilă și modernizarea stației de epurare
----------------	---

Responsabili (care trebuie implicați)	a- Reprezentanții activității respective b- Agricultorii, crescătorii de animale c- Consiliile locale
---	--

Cum se poate determina dacă problema este rezolvată sau în curs de rezolvare?

Utilizând indicatorii vom **putea măsura și analiza schimbarea** situației față de cadrul de referință (punctul de plecare → problema)

Indicatorii	a- Număr de echipamente instalate, volum de investiții (valoarea investițiilor) b- Cantitatea de pesticide și îngrășăminte utilizate, deversate (%de reducere a cantităților deversate) c- Număr de locuințe deservite
--------------------	---

☺ **Planul de acțiune pentru mediu redactat sub forma sa preliminară trebuie să fie validat de către Comitetul de Coordonare și supus dezbaterii publice.**

☺ **Sugestiile rezultate în urma consultării publice trebuie să fie luate în considerare și trebuie să se efectueze modificări ale planului, dacă acest lucru se dovedește necesar.**

☺ **Planul de acțiune pentru mediu (profilul de mediu + programul de acțiuni), redactat sub forma sa finală va fi adoptat de către CJ/CDR și difuzat către parteneri și beneficiari**

IV. IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI DE ACȚIUNI

Partea I	
Profilul teritorial de mediu	1- Diagnosticul de mediu al teritoriului <i>Starea mediului din regiune/județ</i> (Inițierea procesului de planificare Identificarea problemelor Ierarhizare și prioritizare)
	2- Obiective strategice
	3- Indicatorii
	4- Harți
Partea a II-a	
Programul de acțiune	5- Fișe de acțiune
	6- Recomandări pentru coordonarea implementării-monitorizării-evaluării

Actorii implementării

Rolul cel mai important în implementarea planului de acțiune îl au **administrațiile publice locale** (*Consiliile Județene, Consiliile Locale și operatorii*).

Rolul Comitetului de Coordonare și al Grupului de lucru

va fi acela de a **monitoriza procesul de implementare prin Echipa de Monitorizare și Evaluare (EME), de evaluare a rezultatelor și de reactualizare a Planului de acțiune**

Rolul Coordinatorului planului

va fi acela de a acompania procesul de implementare a acțiunilor, „**a anima**”= **ai da viața** (latina), *vezi capitolul D. Noțiunea de animare*

Exemplu de matrice de implementare:**MATRICEA-PLAN DE IMPLEMENTARE – PRAM/PLAM**

CATEGORIA DE PROBLEME: I- ..... (12 categorii)

Obiectiv general: .....

Obiectiv specific	Țintă	Indicatori	Acțiune	Termen	Responsabil		Surse de finanțare existente/potențiale
					Implementare	Monitorizare	
							FC, FEDER, Fondul de mediu Fonduri private,....

V. MONITORIZAREA

Partea I	
Profilul teritorial de mediu	1- Diagnosticul de mediu al teritoriului <i>Starea mediului din regiune/județ</i> (Inițierea procesului de planificare Identificarea problemelor Ierarhizare și prioritizare)
	2- Obiective strategice
	3- Indicatorii
	4- Harți
Partea a II-a	
Programul de acțiune	5- Fișe de acțiune
	6- Recomandări pentru coordonarea implementării-monitorizării-evaluării

Cea mai bună modalitate de a asigura implementarea planului este de „a-l supraveghea”, a **asigura monitorizarea** lui.

Pentru a putea efectua acest lucru, **trebuie ca în cadrul structurii organizatorice a procesului de planificare să existe o metodă și un instrument (fișa) de monitorizare**. Acestea trebuie să fie ușor de utilizat.

Coordinatorul planului trebuie să organizeze în cadrul Grupului de lucru : **Echipa de Monitorizare și Evaluare (EME)**. Această echipă poate fi constituită din responsabili de subgrupuri tematice, cu care se va elabora metoda de monitorizare (cea mai adaptată disponibilităților și competențelor lor), fișele de monitorizare, structura **raportului de monitorizare** (baza de date) și se va stabili periodicitatea întrunirilor. Componenta EME, metoda, fișa tip și eșalonarea monitorizării trebuie să fie validate de către Comitetul de coordonare cu care se va stabili periodicitatea **raportărilor intermediare** și data raportului de monitorizare final care va declanșa etapa de evaluare și analiza a rezultatelor planului de acțiune.

Monitorizarea trebuie să se desfășoare în paralel cu implementarea.

Exemplu de matrice de monitorizare:**MATRICEA DE MONITORIZARE – PRAM/PLAM**

INSTITUȚIA RESPONSABILĂ

DE MONITORIZARE: .....

Acțiune	Termen de realizare	Stadiul realizării	Motivul nerealizării	Indicatorii		Costurile realizării	Sursa de finanțare
				propuși	realizați		
Completat de către ARPM/APM		Completat de către instituția responsabilă		Completat de către ARPM/APM		Completat de către instituția responsabilă	

VI- ANALIZA ȘI EVALUAREA REZULTATELOR IMPLEMENTĂRII

Partea I	
Profilul teritorial de mediu	1- Diagnosticul de mediu al teritoriului <i>Starea mediului din regiune/județ</i> (Inițierea procesului de planificare Identificarea problemelor Ierarhizare și prioritizare)
	2- Obiective strategice
	3- Indicatorii
	4- Harți
Partea a II-a	
Programul de acțiune	5- Fișe de acțiune
	6- Recomandări pentru coordonarea implementării- monitorizării-evaluării

Evaluarea rezultatelor

Din procesul de monitorizare a implementării programului de acțiuni vom putea extrage rezultatele obținute pentru fiecare obiectiv în urma implementării acțiunilor de către responsabili. Evaluarea acestor rezultate se va face pe baza **indicatorilor** definiți inițial în **cadrul de referință**. Acești indicatori ne vor permite să **măsurăm schimbarea** produsă între **situația constatată (problema)** și **rezolvarea ei (atingerea obiectivelor strategice)** prin procesul de planificare și implementare a acțiunilor planificate.

Analiza (evaluarea procesului de planificare)

Evaluarea va fi atât **cantitativă (realizare)** cât și **calitativă (eficacitate)**. În urma analizei rezultatelor evaluării vom putea preciza **numarul acțiunilor realizate (total, partial, deloc)** percum și **atingerea/neatingerea obiectivelor strategice stabilite inițial**.

Intrebări

Obiectivele strategice, țintele și indicatorii au fost clar definite și măsurabile?

Au fost țintele realizabile?

De ce nu am atins țintele și obiectivele strategice, care au fost obstacolele (instituționale, tehnologice, financiare...)?

Modul de funcționare al structurii organizatorice este adaptat?

Implicarea partenerilor este satisfăcătoare?

Resursele prevăzute au fost suficiente?

Raportul de evaluare

Un **raport de evaluare** care va cuprinde o **sinteză a evaluării și concluziile analizei**, va fi redactat de către Coordinatorul planului cu ajutorul echipei EME, transmis Comitetului de Coordonare, Grupului de lucru și partenerilor. **Structura raportului de evaluare** este elaborată în cadrul echipei EME și validată de către Comitetul de coordonare. Un termen de consultare a raportului este stabilit de comun acord, după care se va organiza o întrunire cu EME, CC și GL, în cadrul căreia se va discuta raportul de evaluare și se va aborda reactualizarea/revizuirea planului.

VII. REACTUALIZAREA/REVIZUIREA

Redactarea unui document de sinteză

Pe baza raportului de evaluare a rezultatelor obținute și a analizei lor, vom putea realiza un **document de sinteză** care să cuprindă concluziile clasate în două rubrici: **+** și **-** în funcție de criteriile precum eficacitate, impact, apreciere de către beneficiar, etc. (se poate realiza și o **Analiza SWOT –puncte tari, puncte slabe, oportunități, amenințări** – a procesului de planificare). Cu ajutorul acestei sinteze vom putea elabora o serie de **recomandări** în vederea revizuirii planului. Redactarea unui document de sinteză cu **evoluția contextului instituțional și legislativ** ne poate fi de mare ajutor în reactualizarea planului.

Structurarea demersului de reactualizare/revizuire

Coordinatorul planului va pregăti o întrunire cu Grupul de lucru în cadrul căreia va propune o **schemă de reactualizare/revizuire esalonată în timp** (tablou de bord) și va efectua **schimbările necesare în cadrul structurii organizatorice** (dacă acest lucru se dovedește necesar). Schimbările pot fi structurale (în vederea ameliorării funcționării GL, CC, EME) sau nominative (schimbarea locului de muncă, pensionarea, etc. a unor membri CC, GL). Propunerea de plan de revizuire/reactualizare și noua organigramă a structurii organizatorice trebuie să fie validate de către Comitetul de coordonare.

În cadrul reactualizării/ revizuirii pe baza concluziilor analizei raportului de evaluare și ținând cont de evoluția contextului instituțional și legislativ, precum și de noile oportunități de parteneriat financiar, tehnologice, etc. vom putea aborda:

- reactualizarea stării mediului ;
- revizuirea pertinentei celor X categorii de probleme ;
- înlăturarea problemelor care și-au găsit rezolvare precum și adăugarea unor noi probleme generate de evoluția contextului (economic, etc.) ;
- ierarhizarea și prioritizarea problemelor reținute ;
- redefinirea obiectivelor strategice ;
- redefinirea țintelor (în cazul schimbării unor norme, termene) ;
- reactualizarea indicatorilor ;
- reelaborarea fișelor de acțiune ;
- ameliorarea metodei și demersului de monitorizare.

Demersul de reactualizare/revizuire trebuie să se realizeze în scopul ameliorării procesului de planificare! Vezi Ciclul Deming –PDCA, p.6

VIII. IMPLEMENTAREA PRAM/PLAM REVIZUIT

A se citi recomandările de la capitolul IV. IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI DE ACTIUNI

SCHEMA CICLULUI DE VIATA A UNUI PLAN DE ACTIUNE PENTRU MEDIU

PARTE	ETAPE	ACTIUNE (A)/RECOMANDARE (R)
Profilul teritorial de mediu (cadru de referinta) Baza de date	Institutionalizarea Si initierea procesului de planificare	R: Studierea contextului – vezi metoda CCUCCP p. 7 A: Institutionalizarea planului de actiune : se realizeaza in functie de nivelul de planificare (CJ, CDR, prefectura) conform actelor normative existente A: Definirea unei structuri organizatorice: Comitet de coordonare (CC), Grup de lucru (GL) A: Contactarea partenerilor de lucru si a membrilor CC, GL
	Starea mediului (diagnosticul de mediu al teritoriului)	R: Utilizarea rapoartelor anuale si documentelor existente A: Definirea unei metode de culegere a datelor
	Identificarea si ierarhizarea problemelor (diagnosticul de mediu al teritoriului)	A: clasarea (regruparea) problemelor pe categorii de mediu: aer, apa, sol/factor transversal: deseuri, capacitate institutionala) A: ierarhizarea categoriilor de probleme si a problemelor in cadrul categoriilor – evaluarea problemelor in functie de impactul lor asupra sanatatii umane si a mediului R: nu trebuie sa ne pierdem in metode de calcul prea complicate care ne vor indeparta de realitatea terenului, ne putem inspira din metode de calcul existente (vezi Manual PLAM), dar ar fi bine ca acestea sa fie discutate si adaptate in cadrul GL
	Prioritizarea problemelor (diagnosticul de mediu al teritoriului)	A: esalonarea in timp a rezolvării problemelor in functie de beneficiul adus in reducerea impactului asupra sanatatii umane si a mediului = obiective strategice R: pentru prioritizare este important sa tinem cont (in afara de rezultatul ierarhizării) si de termenele de conformare, limitele resurselor financiare si umane, eficacitate
	Definirea obiectivelor strategice	A: definirea orientarilor care vor indruma strategic eforturile de rezolvare a problemelor pe termen lung R: definirea unui numar de obiective strategice prea ambitios poate compromite eficacitatea planului de actiune, deoarece un obiectiv poate avea mai multe tinte si tintele la randul lor vor fi realizate prin mai multe actiuni. Un numar prea mare de actiuni va pune problema limitelor resurselor financiare si umane si a timpului si ne vom gasi in situatia de prioritizare a actiunilor!
	Definirea tintelor	A: definirea angajamentelor masurabile care vor trebui sa fie realizate intr-o perioada de timp stabilita R: mai multe angajamente pot fi stabilite pentru un singur obiectiv strategic
Programul de actiuni	Elaborarea fiselor de actiune	vezi Tabloul fisei de actiune din capitolul III. ELABORAREA PROGRAMULUI DE ACTIUNI p.13
	Implementarea programului de actiuni	A: efectuarea unor intruniri de lucru cu responsabilul implementării actiunii/lor, sustinerea eforturilor acestuia prin asistenta tehnica si consiliere R: implementarea actiunilor din plan depinde de calitatea parteneriatului de lucru dintre elaboratorul planului si responsabilul implementării (beneficiarul).
	Monitorizarea	A: organizarea echipei de monitorizare EME si validarea ei de catre CC si GL A: elaborarea unei metode de monitorizare, fisei de monitorizare si structurii raportului de monitorizare (baza de date) in cadrul EME si validarea de catre CC si GL
	Evaluarea rezultatelor	A: esalonarea monitorizării si stabilirea periodicitatii intrunirilor de lucru a EME A: intocmirea raportului de evaluare a rezultatelor pe baza datelor continute in raportul de monitorizare R: structura raportului de evaluare este elaborata in cadrul EME si validata de catre CC si GL
	Analiza rezultatelor	R: evaluarea trebuie sa fie atat cantitativa cat si calitativa R: va permite realizarea unui document de sinteza , pe baza caruia se vor putea elabora propunerile si recomandările de imnunitate a procesului de planificare in vederea amorsării etapei de actualizare/revizuire –Analiza SWOT

Reactualizarea/revizuirea planului de actiune	A: reactualizarea componentei GL, CC si propunerea ameliorării modului de functionare a structurii organizatorice A: reactualizarea stării mediului R: redactarea unui document de sinteza a evolutiei contextului institutional, legislativ si a noilor oportunitati financiare, de parteneriat si tehnologie noua A: organizarea si esalonarea intrunirilor de lucru in vederea reactualizării/revizuirii planului de actiune ... vezi Capitolul VII. REACTUALIZAREA/REVIZUIREA PLANULUI DE ACTIUNE p.19
CICLUL DEMING – PDCA → Plan, Do, Check, Act	

D. NOȚIUNEA DE „ANIMARE” A TERITORIULUI

„a anima”= a da suflu, viata (latina)

- ☺ **Responsabilii elaborării planurilor pot propune un mod de consiliere «personalizat» beneficiarilor planului (mai ales celor a căror activitate are un impact semnificativ asupra sănătății umane și a mediului).**
- ☺ **Responsabilii elaborării planurilor vor selecționa acțiunile care urmează a fi implementate de către beneficiari și vor lucra împreună la aprofundarea modului de implementare al lor (termen de realizare, asistență de specialitate, aspecte legislative, surse de finanțare, folosirea indicatorilor, parteneriate potențiale...).**
- ☺ **Pentru realizarea acestei inițiative, responsabilii planurilor dintr-o regiune pot constitui un grup de lucru.**
- ☺ **In procesul de planificare responsabilul planului NU ESTE SINGUR!**

Va lucra împreună cu:

- Comitetul de Coordonare
- Grupul de Lucru (responsabil, responsabilii subgrupurilor de lucru, reprezentanții instituțiilor partenere, alți parteneri si beneficiari, secretariat)

E. PARTENERIATUL

Ce modalități de implicare a partenerilor există?

Ce angajamente vor trebui să-și asume partenerii?

Care sunt modalitățile de respectare a angajamentelor de către parteneri?

Cu ce buget poate participa fiecare partener?

ANEXE

ANEXA 1

OBIECTIVE STRATEGICE

Anexa 1: Metodologia națională propusă pentru orientările strategice regionale în Franța (MINISTERUL ECOLOGIEI ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE – Direcția de studii economice și de evaluare de mediu - Franța)

Biodiversitate și medii naturale

- ❖ Cunoașterea domeniului
- ❖ Gestiunea ecosistemelor și a speciilor:
  - Arii naturale protejate recunoscute, inventariate,
  - Medii naturale care nu dispun de măsuri de protecție specifice
  - Zone umede
  - Specii particulare (specii periclitare, vulnerabile, rare, endemice)

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punere de acord, stabilirea de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forța de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

Peisaje naturale și antropice

- ❖ Identificarea și gestiunea siturilor și a peisajelor deosebite
- ❖ Identificarea și gestiunea peisajelor naturale și rurale «cotidiene»
- ❖ Identificarea și gestiunea peisajelor urbane și peri-urbane
  - Natura în oraș, spații verzi, culoare de vegetație
  - Spații publice
  - Intrările în oraș, tranziția între mediu urban și rural
  - Publicitate

- ❖ Cunoașterea și gestiunea patrimoniului construit urban și industrial

- ❖ Cunoașterea și gestiunea patrimoniului construit rural

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punere de acord, stabilire de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forța de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

Apa

- ❖ Identificarea și monitorizarea resurselor
- ❖ Protejarea calității apelor și controlul poluării
  - Ape subterane, ape de suprafață
  - Ape lagunare și/sau litorale
- ❖ Gestiunea mediilor acvatice
- ❖ Gestiunea cantitativă a resurselor
- ❖ Alimentarea cu apă potabilă
- ❖ Privire globală asupra unui bazin versant

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punerea de acord, stabilirea de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forța de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

Soluri și subsol

- ❖ Situri și soluri poluate
- ❖ Soluri agricole
  - Eroziune
  - Degradare

- ❖ Gestiunea prelevărilor materialelor și siturilor de prelevare

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punere de acord, stabilire de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forță de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

Aer

- ❖ Cunoașterea și supravegherea calității aerului (și a impactului asupra sănătății umane și a mediului)

- ❖ Gestiunea calității aerului (emisii/contribuții)

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punere de acord, stabilire de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forță de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

Energie

- ❖ Identificarea tipurilor de resurse energetice
- ❖ Consumul energiilor neregenerabile fosile
- ❖ Dezvoltarea energiilor regenerabile

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punere de acord, stabilire de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forță de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

Deșeuri

- ❖ Cunoașterea (surselor, controlul și gestiunea deșeurilor,...)
- ❖ Importanța surselor/reducerea la sursă (recuperarea la sursă)
- ❖ Valorificare, tratare

Deșeuri menajere

Deșeuri rezultate din derularea a diverse activități

Deșeuri rezultate din activitatea medicală

Deșeuri rezultate din activitatea agricolă

Nămoluri

- ❖ Impact al echipamentelor realizate (vechile gropi de gunoi)

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punere de acord, stabilire de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forță de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

Riscuri naturale

(cu titlu indicativ: inundații, alunecări de nămol, curgeri de noroi și grohotiș, eroziune, alunecări de teren, incendierea pădurilor, riscuri legate de activitatea minieră, riscuri seismice, radioactivitate naturală, riscuri tipice zonei litorale - eroziune, riscuri legate de evenimente meteorologice de excepție - furtuni)

- ❖ Cunoașterea și evaluarea riscurilor (zonele cu risc, ...)

- ❖ Prevenirea riscurilor

Prevenirea situațiilor imprevizibile (adoptarea unor comportamente/practici generatoare de mai puține riscuri, ...)

Expunerea populației și a bunurilor

Informare, modalități de avertizare

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punere de acord, stabilire de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forță de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

Riscurile tehnologice

(cu titlu indicativ: riscuri nucleare, alte riscuri industriale legate de prezența instalațiilor clasate, riscuri legate de ruperea digurilor, de transportul materialelor periculoase, de transportul maritim, riscuri pentru sănătatea umană legate de radiațiile electromagnetice)

- ❖ Cunoașterea și evaluarea riscurilor (zonele cu risc, ...)

- ❖ Prevenirea riscurilor

Prevenirea situațiilor imprevizibile (adoptarea unor comportamente/practici generatoare de mai puține riscuri, ...)

Expunerea populației și a bunurilor

Informare, alertă modalități de avertizare

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punere de acord, stabilire de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forță de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

Zgomot

- ❖ Cunoaștere

- ❖ Prevenirea și reducerea poluării fonice

Infrastructura de transport

Activități

Alte surse

Informare, sensibilizare, educare, instruire în domeniul mediului

Organizare, punere de acord, stabilire de parteneriate, integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forță de muncă)

Sănătate, imagine, atractivitatea teritoriului

ORIENTĂRI STRATEGICE TRANSVERSALE**Cunoașterea și transmiterea cunoștințelor**

Cunoașterea și monitorizarea mediului înconjurător

Informare, sensibilizare, educație ecologică

Instruire în domeniul mediului înconjurător

Organizare și practicile ale actorilor*Punerea de acord, stabilirea de parteneriate**Integrarea mediului în practicile actorilor sociali și economici (amenajări, dezvoltare economică, forța de muncă)***Alte finalități***Sănătate**Imagine, atractivitatea teritoriului***ANEXA 2****INDICATORII***Anexa 1: Metodologia națională propusă pentru orientările strategice regionale în Franța (MINISTERUL ECOLOGIEI ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE – Direcția de studii economice și de evaluare de mediu - Franța)***Biodiversitate și medii naturale**

Suprafețe inventariate (arii protejate, zone Natura 2000), suprafețe care sunt supuse unor măsuri de protecție și/sau de gestionare, număr de specii protejate prezente

Riscuri naturale

Număr de localități supuse riscului, număr de planuri de prevenire a riscurilor aprobate

Deșeuri

Cantitatea de deșeuri produsă, cantitatea de deșeuri eliminată, și modul de eliminare (cât % prin reciclare, cât % prin ardere, cât % prin compostare...)

Aer

Emisii, numărul frecvențelor de depășire

Energie

Cât la sută reprezintă energiile regenerabile din cantitatea de energie consumată

Zgomot

Clasarea infrastructurilor (cât % din infrastructuri depășesc pragul admis, cât % din infrastructuri sunt sub pragul admis)

Calitatea apelor de suprafață

Numărul punctelor de măsură a calității apei de suprafață conforme obiectivului de calitate: parametrii de materie organică și oxidabilă, nitrați și fosfor, parametrii biologici (IBGN)

Diferența dintre calitatea actuală și obiectivele de calitate definite în planurile locale

Calitatea biologică a rețelei superficiale (în % de observații pe clasa de calitate)

Tratarea apelor uzate (conform normelor în vigoare)

Numărul stațiilor al căror echipament este conform normelor europene

Tratarea apelor uzate (performanța dispozitivelor)

Capacitatea globală de tratare a stațiilor de epurare pentru N și P raportată la numărul locuitorilor deserviți

Cantitatea poluării domestice brute produse (materie organică, N, P) și nivelul de depoluare

Nivelul de performanță al STEP

Aprovizionarea cu apă potabilă (protejarea forajelor, punctelor de captare)

Numărul punctelor de captare protejate/puncte de captare utilizate

Evoluția numărului de puncte de captare protejate

Numărul (%) de puncte de captare cu declarație de utilitate publică

Partea perimetrelor de captare care face obiectul unei protecții fizice prin împăduriri

Partea volumului de apă potabilă prelevată de la punctele de captare care dispun de un perimetru de protecție efectivă

Numărul (%) locuitorilor care sunt alimentați de la puncte de captare care au fost declarate ca utilitate publică

Aprovizionarea cu apă potabilă (calitatea apei distribuite)

Partea unităților de distribuție și populația deservită cu apă a cărei concentrație medie de nitrați < 25 mg/l și a cărei calitate bacteriologică este "bună"

Evoluția % punctelor de captare care distribuie o apă non-conformă

Numărul forajelor abandonate din cauza poluării (față de numărul total de foraje)

Evoluția modalităților de transport vizând limitarea emisiilor de poluanți (modalități de deplasare) Repartizarea modalităților de deplasare urbane/modalități de transport: *numărul persoanelor care utilizează autoturismul personal, suprafața amenajată cu piste pentru bicicliști și a zonelor pietonale (în km), deservirea de către transporturile în comun (în km, în număr de deplasări/persoană/an), numărul călătorilor care utilizează rețeaua feroviară regională*

Evoluția nivelului de frecvență a transporturilor colective

Evoluția modalităților de transport vizând limitarea emisiilor de poluanți (vehicule nepoluante)

Evoluția numărului de vehicule nepoluante/dotarea totală pentru transportul public

Controlarea vechimii parcului de autoturisme și consumării bio-carburanților (GPL, GNV) de către persoanele private și colectivități.

Vechimea parcului auto și a consumului de carburanți alternativi

BIBLIOGRAFIE

1. Ghidul de implementare al Programelor de Acțiune pentru Mediu în Europa Centrala
2. Manualul de elaborare și implementare a Planurilor Locale de Acțiune pentru Mediu
3. Profilurile regionale de mediu: Analiza organizării lor, obiective identificate și indicatori propuși – Ministerul Ecologiei și Dezvoltării Durabile Franța, Adage Environnement

SITE-URI INTERNET:

1. Profilul de mediu al regiunii Alsacia
http://www.alsace.ecologie.gouv.fr/rubrique.php3?id_rubrique=23
2. Site-ul Agenției regionale de mediu și dezvoltare durabila din Bourgogne - Franța:
<http://www.oreb.org/>
3. Planul Regional de Sănătate și Mediu al Regiunii Centru - Franța:
<http://centre.sante.gouv.fr/drass/environ/prse/som.htm>
4. Planul Național de Sănătate și Mediu - Franța:
http://www.ecologie.gouv.fr/rubrique.php3?id_rubrique=603
5. Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă - Franța:
http://www.ecologie.gouv.fr/rubrique.php3?id_rubrique=1368

Prezentarea acestui ghid, precum și alte documente referitoare la planificarea de mediu se găsesc la adresa: <http://www.timisoara-twinning-environment.org/>